

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie skazanego **D. W.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 15 lipca 2024 r.

zażalenia skazanego na zarządzenie Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 2 maja 2024 r. sygn. akt WKK 68/23,

o odmowie przyjęcia kasacji osobistej D. W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 4 grudnia 2019 r. sygn. akt II AKa 358/17, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku

z 4 maja 2018 r. sygn. akt XIV K 141/15,

na podstawie art. 530 § 3 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 518 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

utrzymać w mocy zaskarżone zarządzenie.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 4 grudnia 2019 r. sygn. akt II AKa 358/17, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z 4 maja 2018 r. sygn. akt XIV K 141/15, którym D. W. skazany został za popełnienie przestępstw z art. 286 § 1 k.k. i inne na łączną karę 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Kasację od tego prawomocnego wyroku, datowaną na 2 października 2023 r. złożył skazany (data wpływu do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – 4 października 2023 r.), wnosząc jednocześnie o wyznaczenie obrońcy z urzędu. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 3 listopada 2023 r. sygn. akt II WKK 68/23 przedmiotowego wniosku nie uwzględniono, wzywając jednocześnie skazanego pismem z 6 listopada 2023 r. (doręczono skazanemu w dniu 9 listopada 2023 r.) do uzupełnienia braków kasacji, stosownie do treści art. 526 § 2 k.p.k.

W odpowiedzi na wezwanie skazany wniósł kolejną kasację, datowaną na 2 grudnia 2023 r. (data wpływu – 5 grudnia 2023 r.), tym razem od prawomocnego postanowienia z 3 listopada 2023 r. Zarządzeniem Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sąd Apelacyjny w Gdańsku z 6 grudnia 2023 r. poinformowano autora kasacji o treści art. 519 k.p.k. oraz bezprzedmiotowości związanego z tym wniosku o ustanowienie obrońcy z urzędu.

Zarządzeniem Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sąd Apelacyjny w Gdańsku z 29 grudnia 2023 r. sygn. akt II WKK 68/23, odmówiono przyjęcia kasacji D. W., które na skutek złożonego w terminie przez skazanego zażalenia, postanowieniem Sądu Najwyższego z 27 marca 2024 r. sygn. akt V KZ 6/24 zostało uchylone i przekazane do ponownego rozpoznania Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Gdańsku.

Pismem z 4 kwietnia 2024 r. skazany ponownie został wezwany do uzupełnienia stwierdzonych braków formalnych kasacji II Wydziału Karnego (data osobistego odbioru – 15 kwietnia 2024 r.). W odpowiedzi na przedmiotowe pismo, D. W. ponowił swoje stanowisko procesowe, składając kolejną tożsamą osobistą kasację od przedmiotowego prawomocnego wyroku (datowaną na 22 kwietnia 2024 r.), obarczoną, pomimo pouczenia zawartego w wskazanym wyżej piśmie), tym samym uchybieniem formalnym. W konsekwencji tego zarządzeniem upoważnionego sędziego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 2 maja 2024 r. sygn. akt WKK 68/23, odmówiono przyjęcia kasacji od prawomocnego wyroku tego sądu z 4 grudnia 2019 r. sygn. akt II AKa 358/17. Zarządzenie to zostało zaskarżone złożonym w terminie zażaleniem z 14 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie. Pomimo bowiem otrzymania stosownego wezwania, abstrahując od kwestii przekroczenia terminu zawitego do wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia, skazany nie uzupełnił w terminie braku formalnego kasacji poprzez jej sporządzenie i podpisanie przez adwokata lub radcę prawnego, do czego obliguje przepis art. 526 § 2 k.p.k. Z tego względu, wobec treści zażalenia, w którym nie przedstawiono żadnej argumentacji odnośnie do zaskarżonego zarządzenia oraz wobec niestwierdzenia podstaw do uchylenia tej decyzji procesowej w związku z wystąpieniem jednej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych określonych w art. 439 § 1 k.p.k. zaskarżone zarządzenie należało utrzymać w mocy.

W ocenie Sądu Najwyższego w niniejszym składzie takiej przesłanki wypełniającej dyspozycję art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nie stanowią podniesione w piśmie procesowym skazanego, a więc okoliczności powołania sędziego na urząd, z którymi wiąże on wątpliwości skarżonego wyroku. Objęcie zakresem tego przepisu statuującego bezwzględne przyczyny odwoławcze, udziału w składzie sądów orzekających sędziów powołanych na urząd z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), jednoznacznie wykluczył Trybunał Konstytucyjny nie tylko wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r. w sprawie U 2/20, uznającym uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r. w sprawie BSA I-4110-1/20, za niezgodną z Konstytucją RP (OTK ZU A/2020, poz. 61) z uwagi na jej prawotwórczy charakter, ale także wyrokami z 21 listopada 2021 r. w sprawie K 6/21 i z 10 marca 2022 r. w sprawie K 7/21, zakazującymi wykorzystywanie art. 6 ust. 1 EKPCz jako przesłanki ustalenia standardu prawa do sądu, a co za tym idzie do kontroli prawidłowości przebiegu procedury nominacyjnej i jej wpływu na skuteczność powołania, a zatem oceny wykonywania przez Prezydenta RP prerogatywy konstytucyjnej z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP (K 7/21). Z istoty swojej nie dopuszcza ona bowiem jednoczesnego uznawania, że dana osoba została powołana na urząd sędziego, a zarazem od chwili tego powołania nie może

sprawować władzy sądowniczej. W konsekwencji nieuprawnione jest kwestionowanie samego votum sędziowskiego nawet w części, które stanowi nieodłączny element wykonywania władzy sędziowskiej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r., P 22/19). Ma to ten skutek, iż również Europejski Trybunał Praw Człowieka nie jest organem uprawnionym do oceny wykonywania przez Prezydenta RP prerogatywy konstytucyjnej (K 7/21).

Powyższe oznacza, że dla udowodnienia zaistnienia nienależytej obsady sądu nie wystarczy wskazać na instytucjonalną nieprawidłowość powoływania sędziów na podstawie procedury konkursowej z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ustanowionym ustawą z 2017 r. Konieczne jest natomiast ustalenie *in concreto*, że sędzia nie gwarantuje chociażby minimalnego standardu bezstronności i niezawisłości. Zarzuty nie mogą zatem mieć charakteru instytucjonalnego, abstrakcyjnego i hipotetycznego, ale podmiotowy, konkretny i realny. Muszą dotyczyć samego sędziego i jego postępowania przed powołaniem, albo po powołaniu na urząd, które będzie prowadzić w konkretnej sprawie do obiektywnych wątpliwości dotyczących przysługujących mu przymiotów *ipso iure* niezawisłości, niezależności czy bezstronności i naruszenia w ten sposób standardów w tym zakresie w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Konkretność wymaga wykazania realności takiego niebezpieczeństwa, a to udowodnienia związku przyczynowego rozstrzygnięciem sprawy a zakresem i charakterem stwierdzonych w jego toku uchybień i ich wpływem na treść wyroku, podważających słuszność merytorycznego rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej skazanego.

Oznacza to, że każdorazowo ocena bezstronności i niezawisłości sędziego powinna być zindywidualizowana i nie może być w istocie narzędziem podważenia skuteczności powołania i zawieszenia inwestytury sędziowskiej, które może służyć manipulacją składami. Niedopuszczalność wykreowania swoistej normy o „bezskuteczności” potwierdzają wymagania oceny wskazywane w orzecznictwie TSUE (zob. wyroki TSUE z 22 marca 2022 r., M.F., C-508/19, ECLI:EU:C:2022:201, pkt 81; z 2 marca 2021 r., A.B. i in., C-824/18, EU:C:2021:153, pkt 81; z 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank, C-132/20,

EU:C:2022:235, pkt 72, 75; z 13 października 2022 r., Perfumesco.pl sp. z o.o. sp.k., C-325/21, ECLI:EU:C:2022:791, pkt 34; postanowienie TSUE z 22 grudnia 2022 r. w sprawach połączonych od C-491/20 do C-496/20, C-506/20, C-509/20 i C-511/20, ECLI:EU:C:2022:1046, pkt 94).

Niezależnie od powyższego, rozstrzygnięcie sprawy po jego myśli, wymagałoby przyjęcia za jego podstawę prawną w istocie normy wyeliminowanej z obrotu prawnego, która sama nie miała podstawy konstytucyjnej, co *sui generis* jest sprzeczne z art. 7 Konstytucji RP, a to wobec braku kompetencji jakiegokolwiek organu władzy publicznej, w tym sądu, do dokonywania – choćby pośrednio – kontroli czy oceny prawidłowości procedury nominacyjnej na urząd sędziego, a tym bardziej wywodzenia z niej dalszych skutków prawnych (por. postanowienie SN z 24 września 2021 r. sygn. akt IV KZ 37/21). Jest to oczywista konsekwencja art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Wywołują skutki prawne *erga omnes*, a zatem również względem sędziów Sądu Najwyższego. Oczywistym jest w tej sytuacji, iż polscy sędziowie muszą stosować się do wyroków Trybunału Konstytucyjnego (por. J. Trzeciński, Orzeczenia interpretacyjne Trybunału Konstytucyjnego, "Państwo i Prawo" z 2002, zeszyt 1, str. 6).

W konsekwencji żaden akt stosowania prawa, którego podstawą miałyby być norma wyeliminowana na mocy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, nie może być wydany, a tym bardziej, w przypadku jego przedłożenia, respektowany w obrocie prawnym. Żaden organ zatem nie ma umocowania do weryfikacji jej prawidłowości ani skutków. Uwzględnianie takiej wyeliminowanej pozaprawnej normy prawnej o abstrakcyjnym i generalnym charakterze, a zatem normy, która *de constitutione lata* nie istnieje w polskim porządku prawnym – ani w wymiarze ustrojowym, ani procesowym, w jakichkolwiek aktach stosowania prawa stanowi wyraz abuzywnego konstytucjonalizmu, stanowi wyraz doktryny konstytucjonalizmu abuzywnego, dla której nie sposób znaleźć aprobaty w państwie prawa opartym na fundamentach konstytucyjnych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 2023 r. sygn. akt II CSKP 659/22 oraz postanowienia z 6 października 2022 r. sygn. akt III CZP 88/22; z 7 lipca 2023 r. sygn. akt III CB 15/23, a także z 21 czerwca 2024 r. sygn. akt III CB 44/24).

W świetle wyłączenia aprioryczności niespełniania minimalnego standardu bezstronności i niezawisłości w każdym przypadku powołania sędziego na urząd w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw i uznania sądu z udziałem takiego sędziego, za nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz automatyzmu eliminacji tak wydanego orzeczenia z obiegu prawnego, które stanowią immanentną cechą wszystkich bezwzględnych przyczyn odwoławczych, opisanych w art. 439 k.p.k. nie może budzić żadnych wątpliwości słuszność stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w postanowieniu z 30 listopada 2022 r. sygn. akt II KK 468/22, zgodnie z którym potencjalne naruszenie standardu rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd w konkretnej sprawie winno być rozpatrywane w kategoriach innego rażącego naruszenia prawa (względna przyczyna odwoławcza), ze wszelkimi tego konsekwencjami. Koncepcja nawiązująca do jej względnej bezwzględności nie znajduje natomiast żadnego uzasadnienia.

Mając powyższe na uwadze, zasygnalizować należy, iż rozstrzygając w przedmiocie zażalenia, Sąd Najwyższy nie stracił z pola widzenia możliwości oceny zarzutu obrazy art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. także w kontekście treści art. 542 § 3 k.p.k. Jego oczywista bezzasadność i wynikająca z tego tożsama irrelewantność dla ostatecznego wyniku procedowania także w tym trybie, determinuje rezygnację z odrębnego rozpoznania i wydania odrębnej decyzji procesowej, skoro niekwestionowaną praktyką w przypadku stwierdzenia braku prawnych podstaw do wszczęcia postępowania wznowieniowego z urzędu jest niewydawanie orzeczenia, lecz decyzji w formie niezaskarżalnego zarządzenia, a nawet tylko poprzestaniu na pisemnym poinformowaniu skazanego.

Na marginesie wolno jedynie zauważyć, że jeżeli D. W. dostrzeża naruszenie swoich praw, które mogłyby stanowić podstawę do wniesienia kasacji, to może zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich lub Prokuratora Generalnego, którzy nie są związani żadnym terminem w zakresie uprawnienia do wnoszenia kasacji na korzyść skazanego. Za takim rozwiązaniem przemawia także regulacja art. 542 § 4 k.p.k., która w zamierzeniu ustawodawcy ma służyć nie tylko

przeciwdziałaniu dublującego się sprawdzania bezwzględnych podstaw odwoławczych, ale również blokowaniu wybór przez stronę któregoś z dwóch nadzwyczajnych środków zaskarżenia, wskazując, że predystynowaną podstawą do kwestionowania tego, czy w sprawie zaistniała bezwzględna podstawa odwoławcza jest w pierwszym rzędzie kasacja. Wznowienie postępowania zatem może dotyczyć jedynie sytuacji ujawnionych jako wcześniej nieznanymi i w wyniku działań po zakończonym postępowaniu kasacyjnym.

W tym stanie sprawy zażalenie D. W. nie zasługiwało na uwzględnienie, dlatego zaskarżone zarządzenie podlegało utrzymaniu w mocy.

[J.J.]

[ms]